

- RÖST1: En podcast från Sveriges Kommuner och Regioner.
- ANDERS: På 80- och 90-talet så pratade man väldigt mycket om att ... ja, men går det bara att ta ett sånt här datakörkort, då är det klart, då kan du allting. Ja, men så enkelt är det inte.
- RÖST2: Det här är Podden om välfärdsteknik.
- EVA: Hej och välkomna till ett nytt avsnitt av Podden om välfärdsteknik. En podd som görs av SKR Kompetenscenter välfärdsteknik. Jag heter Eva Sahlén och samordnar både Kompetenscenter och samtalen i den här podden. Det här avsnittet ska handla om demokrati och digitalisering, två jättestora frågor. Men jag tänkte vi ska fokusera lite grann på vad gör SKR och på vilket sätt jobbar SKR med demokrati- och digitaliseringsfrågorna. Och för det så har vi bjudit in Anders Nordh, som arbetar på SKR med bland annat de här frågorna. Jag tänkte att du ska få presentera dig själv. Välkommen, Anders.
- ANDERS: Tack, Eva. Ja, som sagt, Anders Nordh heter jag, och jag finns på demokratisektionen på Sveriges Kommuner och Regioner. Och ett av våra uppdrag, det är att se på det som händer inom hela demokratiområdet, men också, där finns det som rör det som sker på det digitala området. Det är ganska mycket, och vi har precis nu när vi spelar in det här, då har vi börjat återgå från pandemin lite grann till våra kontorsarbetsplatser och de politiska mötena börjar ta fart igen att bli fysiska. Men vi har varit inne i en period här på ett och ett halvt år där vi har fått testa och pröva väldigt mycket. Och vi har sett både uppsidor och nersidor utav digitaliseringen. Och jag har också haft förmånen här att under drygt två års tid samordna ett arbete då som ... det liknar lite grann det som du håller på med kring välfärdsteknik, men vi har haft ett uppdrag att jobba med kompetensutvecklingsfrågor riktat

till ledande förtroendevalda och ledande tjänstepersoner. Så vi har träffat ganska mycket kollegor ute i landet under den här perioden.

EVA: Jag tänkte vi ska komma in på just de här sakerna, den typen av utbildningsinsatser som du jobbar med och som ni erbjuder. Men om jag börjar med att säga, vad brinner du för när det gäller de här frågorna?

ANDERS: Ja, det finns mycket, men det som känns väldigt aktuellt också, och det vart också, tycker jag, tydligt nu i Internetstiftelsens senaste undersökning här som presenterades nyligen, Internet och svenskarna, det är att det finns fortfarande väldigt många som befinner sig i ett digitalt utanförskap. Man gör någon grov uppskattning att det kan vara någonstans mellan 500 000-600 000 upp till 1 000 000. Och det här skiljer sig också ... Många pekar på att det är de äldre, men jag vet Linköpings universitetet har gjort lite specialstudier i det man kallar för ... alltså, utanförskapsområden, där folk som kommer från väldigt många olika håll i världen. Och där har man sett att det finns ett utanförskap som ligger uppåt 20 %. Och det här är jätteutmaningar, att hur kan vi göra det här bättre, hur kan vi bli bättre på det här området. Och det som jag tycker är lite problematiskt med det här, att den här typen utav utanförskap, det hamnar ofta lite grann mellan stolarna, för det är inget tydlig sån här insats som riktar sig kanske till de som har problematik utifrån att de har funktionsnedsättningar eller annat, utan det här är vanliga människor som har det svårt och tycker att de digitala lösningarna är jobbiga. Och det andra biten då som kom upp i Internetstiftelsens undersökning, det var också att man ser att det finns många som har problem för att vi har så dåliga digitala lösningar. Tjänsterna är för dåliga, helt enkelt. Och det här tycker jag, det är jätteviktigt område på många plan att jobba med. Och här behöver vi som jobbar då med kommuner och regioner se hur kan vi stötta och hjälpa till i det området.

- EVA: På vilket sätt har du och din sektion börjat gripa er an det här då? Vad är det för aktiviteter och projekt som pågår nu?
- ANDERS: På det här långsiktiga planet, där har vi deltagit i det arbete som startade en gång för dryga tio år sen som en kampanj, som hette Digidelkampanjen, som just Internetstiftelsen var med och finansierade stora delar av. Sen har det övergått i ett mera samverkansarbete utan direkt någon egentlig tydlig finansiering. Men det är både folkbildning i olika civilsamhällsorganisationer, en del myndigheter och även regioner och kommuner som deltar i det arbetet. Och det här ser vi att de som verkligen gör de stora insatserna inom det här området, det är våra bibliotek. För det är ofta dit de vänder sig som har problem med att få sina digitala lösningar att fungera, för man är van att gå till biblioteket för att få hjälp.
- EVA: Har du några exempel på några kommuner som har varit framgångsrika i det här arbetet?
- ANDERS: Vi har ett antal kommuner ... Jag tror ... Jag har inte den exakta siffran, men det börjar väl närma sig ett tjugotal nu som har inrättat så kallade Digidelcenter i eller i anslutning till sina bibliotek. Och Motala kommun var tidigt ute med ett sånt Digidelcenter, där man då gör specialinriktade insatser just för att öka den digitala kompetensen hos medborgare i stort. Och i flera kommuner ... I Dalarna så har vi haft en hel del kontakt med Säter och Rättvik. De jobbar väldigt mycket med de här frågorna på sina bibliotek, så att ... ja, runt om i hela landet, kan man säga, från norr till söder. Så att här har också då, de senaste åren, i det här arbetet som går under beteckningen Digitalt först, som regeringen driver, har också Kungliga biblioteket varit väldigt aktiv och kompetensutvecklat de som jobbar i biblioteksvärlden så att de ska kunna möta såna här frågor på ett ännu bättre sätt.
- EVA: Vad är det man erbjuder?

ANDERS: Det är en väldigt, så att säga, brokig karta som man kan se. Det som jag tänker att utgångspunkten ... När jag började intressera mig för det här området, då hade man ... På 80- och 90-talet så pratade man väldigt mycket om att ... ja, men går det bara att ta ett sånt här datakörkort, då är det klart, då kan du allting. Ja, men så enkelt är det inte. Utan det vi har sett, att de som inte tycker att det här är så lätt, där måste vi hitta lite grann den här, what's in it for me. Och där har biblioteken varit väldigt uppfinningsrika, för att man har erbjudit de som vill lära sig mer om släktforskning, lära sig om sociala medier, typ Facebook och Facetime och annat, för att kunna kommunicera med de som inte finns kvar på hemorten. Många har en första hjälpen-aktivitet. De har fått komma och ta med sig sin ... den tekniska lösning man har, som man inte får i gång, och kunna få hjälp med det. Så att det görs aktiviteter på väldigt många olika plan. Och ofta gör man det också i samverkan med civilsamhällets organisationer, men även ibland så händer det att också bankerna är med för att förklara till exempel vad bank-id är, som är en ... ofta ett stort problemområde för många.

EVA: Ja, och jag tänker på den här utredningen eller den här rapporten som du nämner då från Internetstiftelsen, att de pekar också på att man ofta har gammal utrustning och den kanske inte är ... ja, samspelar med de nya apparna och digitala lösningarna som kan finnas då, så att det är väl också en utmaning, det här att hjälpa till att se till att skaffa sig en nyare utrustning som också går att använda.

ANDERS: Där är du inne på en viktig fråga, just det här. Både det att den tekniska utrustningen, den åldras väldigt fort, men också det som många upplever är en frustration, det är alla de här uppdateringarna som ska göras, som man inte riktigt förstår hur man ska få att fungera. Ja, det sker inom alla områden. Det är många äldre som har, senaste året här, haft problem med när man ska uppdatera bara sina tv-inställningar, för att man går över till mera digitala sändningar. Och vi går över till mer

digitala betaltjänster. Så att det är någonting som stökar till det för många, för att det är inte intuitivt att göra och förstå alla de här uppdateringarna och annat som man behöver göra. Sen är det också dyrt att skaffa sig ny teknik.

EVA: Har du någon bild av hur kommuner resonerar? Hur man i kommunledningarna och politiska ledningar och så resonerar omkring de här sakerna och vad det är man ... ja, vad som kan vara en kommuns ansvar, inom citationstecken?

ANDERS: Ja, jag ska inte säga att vi har någon heltäckande bild över det området, för att någon sådan undersökning har vi inte gjort, från oss i vart fall. Men det vi kan se när vi har mött väldigt mycket förtroendevalda under sista året, kring de här frågorna, så är det många som också då känner en fundersamhet kring det här just med tillgängligheten. Och det har man också, så att säga, blivit varse väldigt mycket själv, nu när man helt plötsligt var tvungen att ... för att upprätthålla de politiska mötena så skulle då bara över någon veckas tid slås om och göras digitalt. Och då vart det också synligt, både brister i kunskap och kompetens och handhavande, men också brister i bredbandsuppkoppling. Den vart väldigt påtaglig på en del håll, är väl så att [?? 0:08:42] linjerna höll helt enkelt inte för att kunna delta i den typen av möten. Och vi vet också att väldigt många av våra förtroendevalda har fått använda då såna här surfplattor eller motsvarande för att läsa digitala handlingar. Och den typen av teknisk utrustning räcker inte riktigt till när man ska göra ett bra digitalt möte, där man kanske ska ha flera fönster öppna och kunna hantera många olika parallella processer. Så att det, tror jag, har berört väldigt många att man ser att här finns ett problemområde. Och det finns de som gör då stora insatser med att de inrättar såna här Digidelcenter och man använder biblioteken för att också testa och pröva och visa den nya teknik som man erbjuder i form av digitala

tjänster. Men det skulle kunna göras oerhört mycket mer på det området.

EVA: Du nämner en sak där med bredbandsuppkopplingen och så, att vi har vita fläckar fortfarande i Sverige. Även om vi har satsat på ... väldigt mycket på den typen av den här hårda infrastrukturen under många år, så har vi fortfarande vita fläckar. Och hur pass viktigt är den här typen av frågor ändå, att vi undviker de här vita fläckarna och att vi faktiskt får en möjlighet att hela Sverige är uppkopplat?

ANDERS: Ja, men det är jätteviktigt för att vi ska kunna både utveckla våra demokratiska processer så att vi ska kunna delta i ... om vi är förtroendevalda eller om vi deltar i andra möten. Men också för att företag och föreningsliv och allt annat som vi har på gång inom våra kommunala hägnen [?? 0:10:08], så att säga. För att det ska fungera på ett bra sätt så behöver vi ha en digital infrastruktur som är bra. Och här tror jag att det man ska tänka på, kanske, som förtroendevald i en kommun eller en region, är att det här handlar väldigt mycket om en infrastruktur på precis samma sätt som vi har avloppsledningar och vatten som vi måste underhålla och se till att det uppdateras för att det ska funka. Och samma sak gäller det ... den digitala del av systemet som vi inte ser påtagligt, som vi inte håller i våra händer och som vi inte ser på skärmen, den måste vi också lägga resurser på, så att den är uppdaterad. För annars kan vi inte bygga de här fantastiska nya tjänsterna och dra nytta utav den teknik som vi behöver för att möta de utmaningar vi står inför.

EVA: Nej. På 1800-talet så byggde vi järnvägar som var den tidens viktig infrastruktur. Och så småningom så kom elen och elledningarna och teleledningarna som infrastruktur. Och nu behöver vi verkligen ha den här typen av digital infrastruktur som täcker hela landet och möjliggör att alla har möjlighet att kunna vara digitalt uppkopplade. Verkligen viktig iakttagelse. Vad gör SKR då när det gäller demokratifrågorna?

Och du nämnde att ni har tagit fram en utbildning för ledningspersonal för att ... ja, öka kunskaperna i det här.

ANDERS: Ja, vi har jobbat nu under två och ett halvt, tre års tid, med att erbjuda olika typer av utbildningar, workshops riktade mot den målgruppen, och det arbetet avslutades nu här i somras 2021. Mycket av vårt material som vi har använt, det finns kvar och är tillgängligt på SKR:s hemsida i form utav filmer med forskare och experter, och vi har podcasts, ljudinspelningar, intervjuer med personer som är ... förklarar ganska svåra och komplexa frågor på ett lite lättare sätt. Och det finns också ett antal webbkurser som man kan gå igenom för att öka sina insikter, men också bli inspirerad av att fortsätta att arbeta med de här frågorna på hemmaplan. Så det bygger både på det som vi ... som någon idé när vi startade det här arbetet, men också det som vi har fått med oss under de här åren när vi har träffat väldigt många, så har vi också sett att ... ja, men här finns det ett behov, här finns det en angelägenhet i att vi lyfter fram olika frågor. Så att det kan jag varmt rekommendera, att om inte annat, lyssna och titta på de filmer vi har som ligger, gör de här webbkurserna. Och det kan man göra enskilt eller i grupp. Och det kostar ingenting. Det är helt fritt material.

EVA: Har du någon bild av hur det här har tagits emot och hur det har använts och så?

ANDERS: Vi har haft väldigt bra, tycker jag då, träffbild. Vi har mött närmare 3 000 personer runt om i landet i målgruppen. Vi har träffat folk som har då haft koppling till nästan 200 utav våra kommuner och i stort sett alla regioner. Sen hade man naturligtvis kunna [?? 0:12:54] alltid önska att man vill träffa många fler, men förhoppningsvis har vi då kunnat så en del frön hos flera att bli intresserade på ett annat sätt för de här frågorna, höja sin insikt och bli inspirerade. Och vi har haft några kommuner som vi har jobbat mera ... där vi har träffat hela kommunledningen med förtroendevalda. Och där säger man ofta att det

har väl varit ett bra startskott för oss att ta nya steg med hur vi ska jobba med vårt strategiarbete kring digitalisering framöver. Men det viktiga som vi har haft med oss i det här, det är också att framhålla att det handlar om att vi ska utveckla våra verksamheter, där digitaliseringen ska vara ett sätt att hjälpa oss, ett stöd för att ta nya språng i utvecklingen. Vi ska göra det för att det är verksamheten som måste förändras för att vi ska möta våra utmaningar. Ska vi kunna bibehålla en bra och god service inom till exempel äldreomsorg, då får vi inte slita dem som jobbar där. Och vi ska inte sätta dåliga lösningar i händerna på dem. De ska få lösningar som faktiskt hjälper dem i deras arbete och gör att de orkar och vill fortsätta att jobba i våra verksamheter framöver.

EVA:

Du har nämnt några utmaningar som kommunerna kan ha då, typ infrastrukturen är naturligtvis en del i det, och att man har kanske gammal teknisk utrustning, att den behöver uppdateras och uppgraderas. Du har nämnt lite grann också om kunskapen, mognaden hos ... ja, du nämnde förtroendevalda och lite liknande nu när det gäller ... som är representanter för medborgarna, att där behövs det också en del. Men ser du andra utmaningar som kommunerna har och vad man har behov utav?

ANDERS:

Det som vi har lyft fram mycket i det här sammanhanget, det är ... Och där har vi byggt en hel del av vår teori på det som Katarina Gidlund, som är professor på Mittuniversitetet ... Hon förklarar digitalisering utifrån ett mera teknikfilosofiskt perspektiv, där hon säger att man skulle kunna säga att det handlar om tre ess. Det handlar om sakerna, det är infrastrukturen, det är våra prylar, våra tekniska ... det vi håll... har framför oss och knappar på och så vidare. Men så handlar det om sätten, att vi börjar göra saker på annorlunda sätt. Vi har digitala möten, vi beställer vår mat direkt på nätet, vi bokar resor och så. Att vi har förändrat hur vi gör saker och ting. Men sen, det tredje esset, det är det

här samhället som hon säger, att vilka värderingar är det som ska då leda och styra vårt arbete med digitalisering, hur ser vi till att vi inte utestänger några från deltagande, att vi inte bygger upp digitala hinder, att vi verkligen involvera de som kan verksamheterna, för att vi får så bra digitala lösningar som det bara går. Det hennes forskning visar är att till väldigt stor del fortfarande i dag, så lägger vi ansvaret för att utveckla de digitala lösningar och annat på de som kan mycket om sakerna och bitvis om sätten. Och det är tekniker och ingenjörer och systemutvecklare. Och de kan inte kanske lika mycket om verksamheten. Hur lugnar man en orolig äldre på ett demensboende, det är inte deras hemmaplan. Och här behöver vi se, när vi ska utveckla nya tjänster, då måste vi involvera representanter för alla de här tre grupperna, sakerna, sätten och samhällen. Och där kommer också dem vi är till för in, våra medborgare, brukare, elever, vad vi nu vill sätta för etikett på dem, men de behöver också vara med. Och då kan vi få fram de här riktigt bra lösningarna.

EVA: Användardriven utveckling av tjänsterna.

ANDERS: Precis.

EVA: Har du några exempel eller några kommuner där man har jobbat mycket med de här frågorna eller kommit långt i det här eller gjort någonting som är spännande i den här riktningen?

ANDERS: En viktig bit i det här, det är att också då kartlägga det man håller på med i dag, för att se vad är det då vi kan skapa bra nytta och effekt genom att förändra. Och där kan man se till exempel Lunds kommun, som har på ett systematiskt sätt kartlagt hundratals utav sina processer för att se var skulle vi kunna automatisera mer. Och det kan vara att en process som går från ax till limpa, det är inte så nödvändigt att vi ska automatisera hela processen, utan det kan vara delar utav processen som kan skapa ett väldigt stort mervärde om vi automatiserar. Sundsvall är

en kommun som jobbar väldigt mycket strategiskt med det här och har under senaste tid ... har nu lagt ett väldigt stort fokus just på omsorgsverksamheternas digitalisering, och så kopplar det nära till verksamheterna. Så det finns många goda exempel. Nu nämnde jag bara ett par som bara poppade upp så där, men det finns jättemycket gott att hämta ute i landet.

EVA: Vad behöver kommunerna stöd av från SKR?

ANDERS: En del i det här det är att vi står nu inför ett valår. Och vi vet att i samband med ett val så byts ungefär hälften av de förtroendevalda ut. Många slutar eller pensioneras och så kommer det in nya som kan vara helt nya i politiken eller har fått nya uppdrag. Och det här gör att här behöver vi göra insatser nu inför de som kommer nya in i politiken och ska ta tag i de här frågorna, så att vi får med dem från en kanske högre nivå. Och vi håller på med att ta fram, som vi alltid gör, material för de som är nyvalda. Och här finns all anledning att kanske lägga ett extra fokus just på det som kopplar mot digitalisering. Men sen är det som allt annat, det handlar om en kontinuerlig kompetensutveckling. Och jag skulle vilja säga att generellt sett så handlar det här om att lösa det digitala utanförskapet som finns både hos oss, bland medarbetare och förtroendevalda i organisationerna, men också ute hos våra medborgare. Det är ett långsiktigt folkbildningsuppdrag. Det finns ingen quick fix på det. Och det bör man vara medveten om. För att du och jag, som står här i dag, vi kan känna oss ... ja, ganska trygga i de digitala verktyg som vi använder, men kanske om ett halvår så har det kommit jättemycket nytt som vi känner oss utanför, så att, så att säga, det gäller att hålla sig à jour. Men också då som ... om man då tittar på de förtroendevalda, då måste man också se, vad är deras huvuduppdrag i det här? Det kanske inte är att i första hand vara jätteduktiga på olika tekniska lösningar, utan de måste ställa de här frågorna, ”vad är det som blir bättre om vi går den här vägen? Blir det mer effekt och nytta för våra medborgare?

Blir det rättssäkert? Är det lika för alla?” Så det är den typen av frågor som de har ett oerhört ansvar för att ta hand om när det gäller digitalisering. Man kan inte lämna över det ansvaret till de som har någon form av digitalisering på sitt visitkort, för det är inte deras hemmaplan. Här behöver våra förtroendevalda ta ett steg framåt.

EVA: Det handlar väldigt mycket om ledningens ansvar och ledningens uppdrag, kan man väl säga då? Uppfattar jag att det är du säger.

ANDERS: Ja, men jag tänker att kan vi få till en sån utveckling så att våra förtroendevalda vågar att ställa de här varför-frågorna, ”varför ska vi göra det här? Varför är det här bättre? Den här lösningen som ni föreslår, har ni kollat att den vi är till för tycker att det här är en bra lösning? Har ni kollat om någon annan kommun redan har gjort det, så vi kan ta deras lösning, så slipper vi lägga utvecklingsarbete på det?” Den typen av frågor behöver vi bli bättre på att ställa. Och det gör då att när förvaltningarna kommer med sina förslag på utveckling och förändring nästa gång, då har man redan ... då har man förstått att, ”ja, men de här ... Vi måste ha svar på de där frågorna. Vi måste faktiskt kolla om det finns redan någon annan som har gjort det. Men vi går in på den där tjänsten som SKR har, som heter Dela digitalt, där kan vi hitta exempel på hur andra kommuner gör. Då kanske vi kan få hjälp av någon som redan har gjort det här”. Så att vi höjer nivån på väldigt många plan.

EVA: Finns det andra saker som SKR gör, förutom då att vi nu inför ett val och att man kan behöva rusta de politiska ledningarna och så där?

ANDERS: Ja, om du tar kring vårt område när det gäller till exempel det här med digitala politiska möten, där har vi ... Det vart väldigt tydligt här i vintras, årsskifte -20, 2021, att det var en hel del problematik kring hur man ska tolka lagstiftningen. För att i praktiken så ställer lagstiftningen högre krav på att du och jag ska se varandra i ett digitalt politiskt möte

än vad man ställer på om vi hade gjort det i en fullmäktigesal. Där har vi inte samma höga kravnivå. Det här blir problematiskt när inte det här digitala inte samspelar med den verkliga världen. Så där har förbundet gått in med en hemställan till regeringen om att man måste se över den här lagstiftningen. Så att det är en del i vårt intressebevakande arbete, att se hur det kan komma vidare. Vi har också haft en hel del seminarier under året, och kommer väl ha framöver också, kring det här med digitala politiska möten kring både handhavande och tekniken runt det. För det finns mycket där som man behöver bli bättre på, helt enkelt. Och det är ett område där vi lär oss också hela tiden, för att allt som ligger inom det området, speciellt det som rör lagstiftningsbiten, för det är något som vi kanske inte själva kan hantera. En del utav det här med, som ni säkert känner till, kring det här tredjelandsproblematiken och överföringen av personuppgifter, det ligger inte ens på svensk nivå, det ligger på europeisk nivå. Så att det är långa processer, det här. Men då behöver man se, hur fixar vi det här så att det funkar på ett bra sätt?

EVA: Nej, men det här är precis samma typ av utmaningar som finns också om man flyttar ner det till den kommunala vården och omsorgen, att lagstiftningen kanske är konstruerad för 20 år sedan, och det har hänt rätt mycket när det gäller digitala möjligheter på de här åren, som gör att lagstiftningen inte rikt... och regelverket inte riktigt hänger med, utifrån ett klokt och bra sätt att arbeta på när digitaliseringen kan möjliggöra det.

ANDERS: Ett annat viktigt område också som jag ... Jag ska inte låta den chansen slippa ur mina händer här när jag är uppkopplad. Det är det som ... hotet i dag som vi ser mot det demokratiska samtalet. Vi vet och ser att väldigt många utav våra förtroendevalda är utsatta för hot och hat. Vi har välfärdsbrottslighet som också tystar våra medarbetare i flera sammanhang. Och det här är väldigt mycket den baksidan utav det som är det goda med digitalisering. Förekomsten utav det man kallar för

filterbubbla, att man samlas i grupper på nätet, forum, där man bara diskuterar med de som gillar precis samma sak och tycker illa om samma sak. Och det här är inte bra. Och här behöver vi se hur kan kommuner och regioner också kanske vara de som öppnar upp och skapar bra mötesplatser för det här. Och just området hot och hat, det är något som vi tittar väldigt mycket på, det som riktas mot förtroendevalda. Och det kom precis i dagarna här nu, i månadsskifte oktober, november här, kom det en alldeles färsk undersökning från Brå som pekar väldigt mycket på den här problematiken som finns. Och det är inte enbart förtroendevalda som är utsatta. Det är andra ledare i samhället också, journalister med flera. Och det är ett jätteproblem som vi behöver jobba med på många olika plan.

EVA:

Precis. Där nämner du någonting som ... precis som du säger. Hot och hat är någonting som verkligen kan vara baksidan av att digitaliseringen har möjliggjort snabba åtgärder och snabba klick och snabba uttryck att, ”jag gillar inte den och jag vill inte göra det här och jag tycker inte om det”, och så vidare. Så man kan verkligen bli utsatt på det sättet. Och det är ganska många unga människor som också är indragna i det där. Jag tänker på barn och ungdomar, som kanske ännu mer är digitalt uppkopplade på olika typer av chattforum och annat.

ANDERS:

Och det har bland annat Katarina Gidlund då, återigen, lyft fram. För hon har varit ute och mött mellanstadiebarn och diskuterat digitalisering med. Och det som hon säger som är väldigt jobbigt med de samtalen, det är att det är två saker som blir så väldigt slående, det är det här, hur skapar jag mig en identitet på nätet och hur fort den kan bli, ska vi säga, utsatt och kapad av andra. Den oron och stressen som barn och unga känner för det, den är oerhört viktig att vi tar på allvar. Och den andra frågan som då den yngre generationen lyfter, det är klimatet. Kommer det finnas något samhälle framöver som vi kan leva och verka i eller

kör vi jorden i botten? Och de tänker också att där skulle digitalisering kunna hjälpa oss väldigt mycket med att hitta bra lösningar.

EVA: Jag tänker, kan vi hamna i någon slags backlash när det gäller ändå de här negativa erfarenheter av digitaliseringen? Att ungdomar kan tycka att det här är lite för ... ja, man blir för mycket utsatt?

ANDERS: Man ska väl aldrig underskatta risken, men låt oss hoppas, i vart fall, att vi kan tillsammans skapa bra motkrafter mot det och verkligen lyfta fram det positiva med det som digitaliseringen kan tillföra, både i och med att vi kan göra saker och ting på smartare sätt, vi kan hantera vår vardag mycket enklare och smidigare. Jag tror det viktiga är nog att vi inte blundar för det, att vi sätter ögonen på det och vi diskuterar och vi pratar om de här frågorna, för de är jätteviktiga.

EVA: Digitaliseringen möjliggör verkligen en stark egenmakt, att jag har ett inflytande över mitt eget liv och att jag styr det i mycket större utsträckning. Och inflytande i relation till det offentliga och till professioner och lite annat, så att ... Och det innebär egentligen en liten maktförskjutning mellan professionen, organisation och myndigheter och [?? 0:26:02] myndighetskulturer till att överlåta att medborgarna faktiskt har inflytandet över sin egen journal och sitt eget ärende och vad det nu kan vara för någonting. Det är väl kanske någonting som också, tänker jag, SKR kan behöva jobba lite med, den förskjutning från att professionen får en liten annan roll.

ANDERS: Ja, med väldigt stor säkerhet. Vi ser att i dag kan man vara sin egen expert när man möter någon professionell i en vårdssituation eller en lärare eller någon annan. Att man har googlat runt lite och så tycker man att man har de allra bästa argumenten. Och det där ... det där måste vara jättejobbigt för de som då har varit trygga i att de har varit de starka experterna på området. Så det där är en väldigt stor omställning som vi behöver hantera. Då kommer vi in på, alltså

kompetensutvecklingsfrågor och den typen utav delar som också blir viktig.

EVA: Ja, för det är inte bara vi som medborgare som ska kunna hantera de digitala verksamheterna, utan även professionen behöver ha utveckling och kunna se och förstå. För det finns vissa typer av verktyg som kanske är väldigt specifika som mig som profession också. Kunskapen om informationssäkerhetsfrågor och lite annat.

ANDERS: Ja, och där behöver, generellt sett tror jag, snäppa upp också, att se till att vi verkligen ställer väldigt bra krav på de lösningar vi tar in i våra verksamheter, så att de verkligen hjälper oss i vår vardag. Inte blir de här systemen som man nästan ryggar för när man ska tvingas använda dem. För att de är bra för några, för superanvändare som jobbar med det dagligen, men för sällananvändare så blir det jätteproblematiskt. Och då blir det energislukare som tar tid, och tid är faktiskt pengar också.

EVA: Jag tänkte på, du nämnde Internetstiftelsens senaste rapport, Svenskarna och internet. För vi har ... Under den här pandemins tid här så har vi haft videomöten. Det har varit det som har varit dominerande för alla oss som har suttit hemma och haft ... ja, möjligheter att jobba hemifrån. Och då såg jag en uppgift där hur ... vad var det? Tio- till tolvåringar, de tyckte att fysiska möten var lika viktiga som att ha digitala möten, det vill säga de hade ... Det var nästan ingen skillnad på hur de värderade det. Däremot, alla äldre hade en högre grad utav ... när man värderade, så att säga, de fysiska möten mer då. Och det blev väl högre och högre ju äldre man är. Och då tänker jag så här, vad kan det komma att innebära för framtidens arbetsliv? Ja, men om tio år så är de ... börjar de vara ute i arbetslivet, de där tio-, tolvåringarna.

ANDERS: Ja, och då gäller det för oss, som då vill att de ska börja jobba inom offentlig sektor, att vi erbjuder arbeten och arbetsplatser och redskap som gör att de blir intresserade av att verkligen jobba hos oss. Då räcker

det inte att komma och säga att, ”nej, men vi har e-post och så har vi en e-katalog där du kan lagra dina dokument”. Det håller nog inte. Och att du måste vara på kontoret åtta till fem varje dag, om du har ett jobb där du mycket väl skulle kunna jobba från olika platser. Vi kommer nog se en väldigt stor omställning utav olika typer av tjänster. Men här gäller det också att se då ... För vi kan också se att väldigt många utav våra verksamheter inom kommuner och regioner, i alla fall inom en överskådlig tid vad jag kan tänka mig, så kommer det att behövas ganska mycket händer och fötter. Vi kommer behöva dem som jobbar inom vården, som tar hand om dem som behöver hjälp, de som tar hand om de äldre, de barnen, de yngsta barnen i vart fall i skolan. Sen kan vi då se att vissa håll kan vi då komplettera med digitala lösningar. Så här ska vi nog också tänka på var är det smartast att sätta in digitala lösningar och göra digitala förändringar. Visserligen har ... Vi har jättestora personalvolymerna då inom de här mjuka verksamheterna, men, ja, hur lätt är det att ersätta en pedagog och hur lätt är det att ersätta en undersköterska, det ... det där har vi en jätteutmaning, tror jag.

EVA: Och det kanske är ett utvecklingsarbete, att verkligen fundera över var behövs händer och fötter och var kan händer och fötter ersättas faktiskt av en digital eller teknisk lösning? För det finns nog en hel del innovativa lösningar som vi inte har sett ännu i dag.

ANDERS: Så är det säkert. Det händer så mycket hela tiden. Och då gäller det att se vad är det som funkar. Och det ska vi också tänka, att det ser nog inte likadant ut på olika håll i vårt land och de olika kommunerna, för att medborgare i olika delar av landet har olika tankar om hur det ska vara och hur det ska funka, så vi behöver nog ha en visst mått av flexibilitet. Och det som vi ofta lyfter fram här, det är också den lokala självstyrelsen, som är väldigt viktig i de här sammanhangen.

EVA: Jag tror att vi ska börja avrunda med det faktiskt. Men innan jag avrundar så tänkte jag ändå ställa den här, lite frågan som vi ställer till

alla våra gäster. Vi har fokus i Kompetenscenter välfärdsteknik på att stötta äldreomsorgen att utveckla mera digitala lösningar. Och då är min fråga till dig, om du en dag skulle bli i behov utav omsorg från äldreomsorgen, vilket behov skulle du då vilja ha tillgodosett och vad vill du ha stöd för?

ANDERS: Alltså, jag tror att ... och det kan jag väl också tänka utifrån de erfarenheterna av vad jag har sett i min nära omgivning också, att det som man helst skulle vilja klara sig själv kring så långt som det bara går, det är det som handlar om den personliga integriteten. Att kan man hitta tekniska lösningar som gör att jag kan gå på toaletten själv, jag kan duscha själv utan att någon behöver följa med mig dit, kan vi hitta bra lösningar som gör att jag kan hålla den typen av privat sfär utanför, då tror jag vi kan komma långt. Och där finns det nog mycket att göra på det området. Men sen tror jag också att hamnar man någon gång kanske på något ställe där man ... eller sitter hemma och inte har möjlighet att ta sig då, då vill man ha de här lösningarna också att kunna kommunicera och att delta i något form av samhällsliv, och då kan digitala lösningar vara väldigt bra. Men då måste de också vara anpassade så att det funkar när man blir äldre och kanske ser lite sämre och man darrar på handen när man ska klicka på någon ruta. Där måste vi ha ... ja, en lite mer bättre och anpassade lösningar, tror jag, framöver.

EVA: Tack, Anders Nordh, för det här samtalet.

ANDERS: Tack.

EVA: Och till dig som lyssnar, glöm inte att följa oss på SKR:s webb och prenumerera på vårt nyhetsbrev som kommer cirka en gång i månaden. Flera av projektledarna i Kompetenscenter välfärdsteknik finns på LinkedIn. Tipsa gärna andra om att prenumerera på den här podden. Och hör av er om ni har idéer om samtalsämnen eller personer som ni

Podden om välfärdsteknik, avsnitt 10

vill att vi gör ett poddsamtal om. Trygghet och självständighet livet ut.
Tack för att du lyssnat på Podden om välfärdsteknik. Jag heter Eva
Sahlén. På återhörande.

RÖST1: En podcast från Sveriges Kommuner och Regioner.